James Hepokoski - A Sonata Theory Handbook (2021)
(Uittreksel Hoofdstuk 1: What is Sonata Theory?)

Het vervolg op *Elements of Sonata Theory* (*EST*), 2006.

Hij noemt de belangrijkste stromingen in de benadering van het fenomeen/concept sonatevorm:

- Tovey/Rosen “classical-style” view of sonata form
- Schoenberg/Réti/Dahlhaus “generative-processual” view
- Schenker (long range) Ursatz-view
- Ratner “historical-theorist” view
- Caplin “form-functional” view

Alle zijn te karakteriseren als *hermeneutische* genres.[1]

H. positioneert Sonata Theory in de context van de “new Formenlehre” approach van de late 90er jaren en begin 21e eeuw.

Het boek weerspiegelt het praktisch werken in seminars aan de hand van EST.
Centraal staan voorbeelden van Mozart (2), Haydn (2), Beethoven (2), Schubert (1), Brahms (1).
De types 1, 2 en 3 komen aan de orde; 4 en 5 niet (argumentatie in de Appendix 267-).
Zij representeren opeenvolgende generaties van componisten van Duits-Oostenrijkse sonatevorm.[2]

Elk van hen werkte in een ander cultureel, politiek en muzikaal milieu.
Ze waren allen op de hoogte van de prototypische kenmerken van muziek in sonatestijl.
Tegelijkertijd gaven ze op een individuele manier invulling aan dat concept. Het is dus belangrijk duidelijk te maken hoe elk van hen in deze gedeelde traditie staat en opereert: “their differences loom large and must never be minimized”.

H. ziet het boek als “a hermeneutic project in pursuit of issues of musical and cultural meaning”.

H. bespreekt kort enkele **kernbegrippen**:

Dialogic form
Is het centrale concept van Sonata Theory: elk deel van een sonate gaat een dialoog aan met contextueel relevante, en normatieve verwachtingen t.a.v. het genre. Een dialoog die zich afspeelt binnen de geschoolde luisteraar. De taak van analyse is in zijn optiek het reanimeren van deze impliciete dialoog op een manier die historisch en muzikaal sensitief is. *Beleven* is essentieel.[3]

Analogieën: de detective (met een plot), het schaakspel met openings-, verdedigings-, aanvalspatronen en strategieën. (Een ander voorbeeld dat dichter bij muziek in sonatestijl staat is in de literatuur (natuurlijk) de roman.)

Men is dus bezig met verwachtingen t.a.v. het genre en de artistieke realisatie/invulling ervan.

Action Zones
Expositie, doorwerking en reprise worden gezien als action zones of action spaces.

Narrative journey
We doorlopen een proces met een (abstracte) plot.[4]

---

[1] D.w.z. op zoek naar betekenis en het verstaan van het betreffende werk, in dialoog met de traditie van het genre.

[2] NB Sonate als concept voor een meerdelig werk…

[3] Dat betekent m.i. dat naast hermeneutische ook fenomenologische aspecten aandacht verdienen.

[4] Let op het verschil tussen *zones* en (gearticuleerde) *momenten*

- (P) primary theme zone
- (TR) transition-zone (ending with):
- (MC) medial caesurea
- (S) secondary theme zone
- (C) closing zone

Duidelijke gearticuleerde **momenten**:

- (MC) medial caesura (in schema weergeven met ')
- (EEC) essential expositional closure (in schema weergegeven met forward slash "/")[5]

Bij de beleving is er uiteraard sprake van twee dimensies van ervaring: in *ruimte* en *tijd*.
Een zone wordt gezien als een **conceptual container**, die kan worden "gevuld" met interessante patronen. De manier waarop dat gebeurt (met welk esthetisch ideaal) verandert in de loop van de tijd. Aanvankelijk smaakvol, galant en onderhoudend (rond 1750), later origineel, complex dramatisch, ontroerend.
De bedoeling is om deze effecten en afffecten te *ervaren,* terwijl we de "sonate-reis" wordt gemaakt.

H. benoemt kort het verschil tussen Form en Formung in het Duitse discours.[6] Verwijzing naar Dahlhaus: vorm als esthetisch proces i.p.v. schematisch rangschikking.[7]

Trajectories (cadential spans)
"Any sonata form consists of a succession of cadential spans, and the various action zones of a sonata are traversed through in order to attain and articulate their appropriate cadences[8] before proceeding to the next zone."

"A *cadential span* covers the trajectory of any passage of music that leads immediately upon or just after the previous cadence (or its extension) to the next one."

Themes and their ordered successions: rotations
"Sonata theory restores attention to the structural importance and local characteristics of musical themes and especially to the order in which they are presented in the various phases of the composition. Themes matter: this is one of the cardinal features of the approach."

"Sonata Theory encourages close attentiveness to the affective, topical and gestural connotations of themes at the moments in which they are experienced."
"Downplaying" het belang van thema's en thematiek is ongewenst; wat er in de oppervlaktestructuur gebeurt is niet minder belangrijk dat wat er speelt in de dieptestructuur. Dat belang wordt aangestipt door
topic theory, rhetoric theory en form-functional theory.

"Sonata Theory does not privilege thematic presentation over and ordering above harmonic process. Rather it considers the two as equal partners working together, thereby generating a synoptic view of a piece's structure: its "real form. This is most evident in Sonata Theory's concept of musical *rotations*" (the ordered succession of musical modules)."

Sonata Theory and other analytical or descriptive methodologies

"At each point in its history, sonata composition was entangled in a web of concerns and interests, a network of subsystems that a composer was obliged to coordinate, however habitually or intuitively...".

---

[5] Zie voor een volledige lijst met afkortingen *EST* xxv-xxviii

[6] vgl. Noske: forma formans vs. forma formata

[7] invloed op Schmalfeldt: *In the Process of Becoming*

[8] Caplin: PAC, IAC, HC met verwijzing naar nog steeds lopende discussies rondom het fenomeen cadens.

"At stake is the larger issue: how might we come to an understanding eith the language of this endlessly varied and complex music from the past.... How can we come to recognize yet somehow also come to terms with the strangeness of it all?"

En eclectische benadering ligt voor de hand. Hij verwijst naar drie belangrijke stromingen/ benaderingen:
1. Form-functional theory (Caplin)
2. Schema theory (Gjerdingen)
3. Process theory (Schmalfeldt)

Wat Sonata Theory *niet* is
Belangrijk is te blijven beseffen dat ST een middel tot een hoger doel is en geen doel op zichzelf. Analyse moet nooit beperkt blijven tot etiketteren en categoriseren.

"Analysis should never be an exercise in sterile formalism. It shoul be a musically sensitive art, a hermeneutic art in search of musical and human meaning, not the academic grinding of yet another piece through the system."

"... all analysis should [ultimately] be directed toward the larger goal of a hermeneutic understanding of music as communicative system, a cultural discourse implicated in issues of humannes,worldview, and ideology, widely construed."